

náladu,“ jako právě její „Neznámá pevnina“. Žasni, světe — zde je ta umělecká Amerika, kterou zapomněli objevit takoví chudáci jako Shakespeare nebo Molière, kteří patrně podle pí autorky měli „nejasné“ myšlenky a budili „nejasnou“ náladu. Chudáci! A pak přijde takový kritický krtek a zahrabán do tmy „obvyklých veseloherních tradic“ opováží se — nevidět to slunce *Jasna*, ten Východ nového umění, tu opravdovskou a doslovnou „Neznámou pevninu“, novou pevninu, novinu, terres vierges Veselohry! Chudák! — jako byl prve darebák.

Praha, 16. února 1899

Konrád Ferdinand Meyer

V Meyerovi odešel Švýcarsku největší jeho moderní básník, největší po Gottfriedu Kellerovi, který přešel o osm let Meyera ve smrti. Literární práce a význam Meyerův jsou u nás skoro neznámy, neznámy přes poctivé sympatie, jež cítil a projevil zemřelý k našemu kulturnímu a národnímu zápasu, neznámy přes překlady některých básní jeho Jaroslavem Vrchlickým. A přece některé Meyerovy práce, hlavně historické novely, náležejí světové literatuře a jsou ve svém genu vzácné kusy pravé klenotnické práce. První, co charakterizuje Meyera, je jeho *vyšoká umělecká kultura*, veliká a vzácná, léta a léta pracně dobývaná a získávaná umělecká sebekázeň. Mayer žil dlouho ve francouzské části Švýcar, Ženevě a Lausanně, a veliká francouzská kultura literární i umělecká pronikla ho trvale a dala mu určitou a pevnou marku, která visí na každé jeho větě. Přísná komposice, přesná a krásná, jasná ryjba vět, oddaný objektivismus, pečlivé a laskavé studie kulturně historického vzduchu a nálady jeho prací do posledního detailu, ta celá jasná harmonie a přehledná plastická krása jeho prosaických prací svědčí docela určitě a rozhodně o vlivu jasné, francouzsko-latinské tradice Meyerova ducha. Tato umělecká kázeň kombinovala se u Meyera i s kázní studia ryze odborného a vědeckého. Po celá léta žil básník, jenž teprve pozdě v mužském věku sáhl na pero, v ústraní, bez úřadu, v plné neodvislosti hmotné oddán podrobným a bohatým studiím historickým, jež pěstoval dlouho jako široký diletant kvůli nim samým, než zužil jich ke své básnické tvorbě. Od r. 1873 počíná

Meyer uveřejňovat řadu svých skvostných novel a povídek historických, plných vůně doby a poctivě a jemně procitěných figur s celým tím ryzím a tak vzácným kouzlem historické *poesie* rozsvíceným jako probledlé aureoly kolem těch mrtvých a dalekých hlav. V úzkém rámci stěsna tu často Meyer mnoho umění a mnoho vědění a neméně životného a plného, silného citění, které dovedlo oživit mrtvé děje a charaktery, že nezůstaly pouhými suchými dřevěnými věšáky historických kostymů, čehož příkladů máme hojně hlavně v naší historické beletrii. Mnohé kusy tohoto genu jsou v historické drobnomalbě a jednotném splynulém vzduchu psychologickém i dobovém pravými drobnými arcidíly, v nichž poesie a vědecká a umělecká kultura pronikly se tak jemně a úplně jako málokdy jindy. Jmenuju z nich proslulé práce z různých dob historických: *Amulet*, *Jürg Jenatsch*, *Der Heilige* (Tomáš Becket), *Der Schuß von der Kanzel*, *Gustav Adolfs Page*, *Plautus im Nonnenkloster*, *Die Leiden eines Knaben*, *Hochzeit des Mönchs* (vložená do úst jako vypravování Dantovi a plná silné charakterové poesie i kouzelně koloritem zbarvená), *Die Richterin*, *Die Versuchung des Pescara a Angela Borgia*.

Keller byl životnější a mnohotvárnější, proud poesie jeho tekl ze široka a vedle ryzích průhledných vod velikého sladkého citění nesl s sebou i mnoho zakalených podivinství, bizarních invencí a humoristických marot. Meyer je daleko užší, alespoň v prózách svých, má více umělecké kázně, více kultury a méně živelné síly, ale přes tento rozdíl nalezne se hlavně ve způsobu psychologické malby a charakterové figurace u obou mistrů mnoho blízkého a příbuzného, které je zároveň činí doopravdy *švýcarskými*. Dá se to dost těžko definovat, ale při četbě vyniká to docela zřejmě: je to kouzlo lokální barvy, kouzlo kraje, jeho lidu, jeho zvláštní drsné a přece poctivé a jímavé charakterové poesie.

A totéž kouzlo proniká i verši Meyerovými. Je jich několik knih. *Balladen*, *Romanzen und Bilder*, epicky založené *Huttens letzte Tage*, idyla *Engelberg*. Verše Meyerovy nejsou dušemalebná

a náladová lyrika, slovní, malířská a hudební samoúčelnost není jich forcí, ale zato mají krásnou, hybnou a opravdu energickou ryjbu děje a figur, stručný a tvrdý často, ale k obsahu a charakteru jich tak těsně se vinoucí a přimykající, poctivý výraz síly a bezprostřednosti. Je to poesie někdy střízlivá snad, hledíme-li na ni z dnešních snah a cílů ryze náladové lyriky, ale také často mužná, drsná a poctivá a právě těmito více morálními snad než uměleckými elementy přesvědčivá a podmanivá. Některé z balad a romancí Meyerových zůstanou klasickými kusy svého způsobu. To nejsou žádné příklady k vzorkům školských učebnic a slovesností — to je skutečná prudká a silná obrazivost podmíněná krví a celou duševní strukturou básníka, která se dovedla tak obdivuhodně ztotožnit s dávným hromadným a tradičním citěním lidovým nebo legendárním, to je skutečný spontánní akt tvůrčí z plnosti a varu srdce. Za všimnutí stojí dále „Huttens letzte Tage“. Poesie v jádře vlastenecká — ale jak diskretně a originálně, umělecky a cudně pojatá, jak prostá bombastu a afektace, jaká psychologie v historickém obrazu a jaká duševní afinita s tímto rekem německé renaissance! Ve verši stojí Meyer úplně na výši Kellerově a v některých číslech, zdá se mi, je i nad ní. Oba jsou však jistě vedle své nepopíratelné básnické absolutní hodnoty i plní představitelé toho milého a nám, myslím, v nejednom směru sympatického kulturního typu švýcarského, který děkuje mnoho ve svém vzniku i vlivům italským a románským vůbec a jejich jasným slunným žvlům a jenž dal vedle Meyera a Kellera světu i Boecklina — duše v nejvnitřnějším základě příbuznější si, než se na první pohled zdá.